

FÖIÄ ENCICLOPEDICÄ LITERARÄ, ♦♦♦ APARE IN FIECARE LUNÄ DE DOUE-ORI

<p>Prețul abonamentului : Pentru Austro-Ungaria . . . . . 6 coröne Pentru România și străinătate . . . . . 8 franci Inserate 1 cm. □ o dată 2 fil. de două-ori 3 fil.</p>	<p>PROPRIETAR ȘI EDITOR : GEORGIU M. UNGUREAN REDACTÖR RESPONSABIL : S. P. SIMONU.</p>	<p>Tot ce privește föia sunt a se trimite la Redacția și Administrația „Rev. Ilustrată“ Bistrița, strada Lemnelor 44.</p>
---	---	--

Creștinism și Româanism.

— Din Istoria civilizațiunii poporului român. —
 (Urmare.)

Din capul locului am dis că Românul e un popor förte religios; drept aceea religiunea, putem dice că mai cu sémä i-a conservat esistența pre pämént. — Se scrutäm päméntul României, se scrutäm țera ardeleanä, Bucovina, Bänatul, Basarabia și alte pärti unde locuiesc Romänii și pre totindenea vom afla aședeminte archeologice privitore la religiune. In acestea aședäminte religiöse zac aseunse mai multe monumente de mare importanța pentru istoria nösträ naționalä. Scrutați päméntul locuit de Romänii și ve-ți afla in el multe monumente archeologice! — Dacă töte monumentele aflätöre in regatul România, Ardeal, Bucovina ar pótea vorbi ne-ar da istoria nösträ adevératä și intrégä!

Intru adevér țerile locuite de Romänii sunt pline, precum de monumente istorice și profane, de asemenea sunt pline și de monumente privitore la istoria bisericească a Romänilor. Nicü o țera pre lume, nu pošede atätea aședeminte religiöse ca țerile locuite de Romänii.

Pre munți, pre șesuri, pre deluri și coline, lângä riuri, in sate și orașe pre totindenea întâlnescü câte un aședemint, câte un monument religios! . . .

In munți cei mai ne umblați și mai impenetrabili; au locuit in timpurile mai depärtate Zachastrii, in câte o mănăstire, in câte un schit, unde și petreceau vieța in post și rugăciuni. — Așa au fost mănăstirea Durăului, Voronețului, Cărbucului și alte ne numérate, in cări și petreceau vieța călugări și zachastrii — aseunși de șgomotul lunei. — Și cât de folositoare pentru creștinii au fost acestea mănăstiri! Dacă se întâmplä de vre-un creștin călător rătăcea pre acesti munți neumblați și in urmă dând de vre-o mănăstire seu de vre un schit, aci in dată afla ospitalitate, odihnä; și apoi la plecare era condus de cătră unii din călugării mănăstirii. acest peregrin, până ce și afla calea cunoscutä. — Töte acestea mănăstiri sunt astăzi

documente vii despre religiositatea poporului român. — Ma înainte de acesta, ministeriul cultelor din Romania, condus de fericita idee, de a face in țera puținä scrutare archeologicä, de a cerceta schiturile și mănăstirile și est mod a descoperi in ele monumente filologice — istorice. Cu acesta cercetare archeologicä ministeriul cultelor a in sarcinat pre Papazoglu, Boliacu, Pelimonu și pre Al. Odobescu. Papazoglu pentru districtele Prahova, Dimbovița, Muscelul și Oltul; a aflat in acestea vreo 30 de schituri și mănăstiri precum și bisericii vechi. Dintre toți cu mai mare succes a reușit Odobescu. El in două districte, Argeșiu și Vilcea a aflat 50 de mănăstiri, schituri și bisericii vechi¹

Și öre cum de pre päméntul României se aflä atätea aședeminte religiöse? — Răspunsul l'am dat mai înainte când am afirmat că Românul e un popor förte religios și iubitor cătră locașurile și instituțiunile religiöse. Intru adevér poporul român in cursul seculilor și-a pus tötä șperarea in D-șeu, religiune și bisericä. Domnii României erau förte religiöși și donau sume insemnate pentru întreținerea mănăstirilor și a monachilor. — Ma, căți domnitori ai Romanilor nu au edificat cele mai multe mănăstiri?! . . Ștefan cel Mare, de câte ori invingea pre Turci, Leși, Tătari și pre alți inimizii, totdeuna edifica in locul unde a invins câte o mănăstire:

„Dupä acestea vorbe Ștefan stränge ostire,

„Și invingënd pägäni naltä-o mănăstire!“ —

(D. Bolintinian)

Mănăstirea dela Voronețiu, mănăstirea dela Humon, facute de Marele Ștefan, ne dau dovada despre aserțiunea nösträ mai de înainte! . . .

¹ Veđi articolul „Archeologia“ in „Rev. Carp.“. a. 1860; pag. 393.—

„Orî cine se scula asupra lui Ștefan Voda — ȳice S. Fl. Marian¹ el îi învingea și-i făcea se pörte frică de el, un timp îndelungat, căci el era omul lui D-deu, smerit, îndurător, cu dreptate; și totdeauna de câte-orî avea se pörte rësboiu cu vre-un dușman nu se pornea de acoasă, până ce nu însura două-deci și patru de feciori și nu mărita două-deci și patru de fete, dându-le tuturor zestre etc. — Afară de aceea nu pornea el nice odată la rësboiu până ce nu alegea mai întâiu un loc öre unde pentru mănăstire, ca întorcându-se dela rësboiu ca învingătoriu și deplin sănătos se edifice mănăstire pre locul acela.“ —

Dar nu numai Ștefan, dar și alți domnitori ridicară mănăstire din îndemul religios; așa p. e. Mănăstirea Sinaia edificată de un Micăiuiu Cantacuzeno la a. 1905, care fu unul din șese fii alui Constantin Cantacuzeno, și acărui mamă se ȳice că ar' fi visat un vis frumos pre muntele Sinăi — în Palestina, acărui efect a fost ridicarea mănăstirii „Sinaia.“ Asemenea frațele acestuia, Șerban, care a fost și domn în Muntenia a edificat mănăstirea Cotroceni. — Se scie din mai multe scrieri, privitoare la familiile înalte din România și Moldova, că adeseori membrii acestor familii pereginau la locurile cele sante. Domnitorii țerei dinpreună cu soțiile lor mergeau la săntul mormânt și se rugau. Ma se ținea de cea mai fericită aceea familie, din a cărei sin a fost murit deja vre-un membru la santele locuri, la mormântul Domnului nostru Isus Christos. — Potem afirma că întreaga Romănie e plină de reminiscenție și monumente religioase, ce atestă spiritul și simțul piu și religios al poporului român!... Dar nu numai în România, ci și în Ardeal a fost și e poporul foarte religios. Mulți öment și din Ardeal în timpurile anteriore pereginau la Erusalim, și unii nici că se mai întorceau, ci murău pre frumosul pământ, unde s'a sacrificat salvatorele lumii. Ma, familiile celea mai avute și înalte romăne iubeau preste măsură tot, ce era de caracter religios.

Ioan Corvinul, după ce reportă o victoriă splendidă contra Turcilor în Ardeal, ridică mănăstirea dela Sântu-Imbru...

Dintre toate țerile locuite de Romăni, Moldova e mai abundantă în schitură și mănăstiri. Mulțimea schiturilor și mănăstirilor în Moldova e foarte mare. Mulțime de persoane îmbrăcau tagma călugărescă, — chiar și seculul feminin se dedica mănăstirilor mai preferind viața monastică, de cât lunca ne îm păcată și sgomotösă. Acestea călugărite sunt cunoscute — după-cum se scie — sub numele de: „maice.“ Familii renumite boieresci, și duceau adeseori, dacă aveau mai multe fete, pre una și o făcėu mirăsa mănăstirii. Și toate acestea purcedeu din simțul religios!...

Era mănăstiri prin Moldova, în carî se vedėu câte 300—500 de maice. —

Am dis mai înainte că creștinismul a conservat Romănismul. Cu toții avem cuno cînța bare-mî a parte, despre istoria Munteniei, Moldovei și Ardealului; precum și ale altor părți locuite de Romăni.

Din istoria acestor țeri știm învederat, câte calamități veniră preste sermanul popor român. — Și el ce a făcut în cursul timpilor când au venit atâtea rele preste capul lui?... A stat și a suferit flagelul sorței crude și tirăne; — a stat, că-cî avea credință viuă și sperare în Dumnezeu: — a stat, că-cî avea religiune și avea biserică!... Mongoli, Tătari, Huni și alte limbî păgăne, fără lege și fără D-deu înundară ca lăcuste în țerile locuite de Romăni; — și totuși ele toate s'au stins, toate au perit, őr Romănul totuși singur el, singur el a remas. Da! A remas, căci credința și biserică l'a susținut. Biserica și nurele creștin i-a fost foarte scump și pentru el s'a luptat și a suferit orî ce. Biserica și săntul altar, nu a voit se le lese în mână păgănilor infideli, a mai preferit se möră, de cât se fie lipsit de unica sa mângăiere — de biserică!...

Nu mai mult și-a, apărat Romănul viața, decât religiunea și numele său creștin. El a mai voit a muri decât să se facă Turc, Tătar, Goț orî alt ceva. —

Micăiuiu Eroul, în revista, ce a făcüt'o preste armata sa înainte de începerea strălu itei lupte dela Călugăreni, astfel se adresase cătră bravii săi ostași:

„Frații mei de arme, vreți se fiți, turci!“
„Și copii voștri rėu măcelăriți?!...“

„Și legea și dreptul, nu vor fi călcate?!...“
„Santele altare în gemei² schimbate?!...“

Etă Micăiuiu Eroul, generalul cel mai mare al timpului său, prin aceste vorbe întru atât a animat ostirea romăna și creștină, în cât acesta mică, dar bravă ostire, ce număra 16.000 Romăni, a sfărîmat deplin östea lui Sinan-pașa, ce consta din 200.000 Turci, la Călugăreni!... Etă Micăiuiu Eroul provocă pre armații săi se dea pept cu păgăni, și se nu lese a se turci, și se nu suferi ca altarele creștine să se profaneze de cătră necredincioșii păgăni. — Și întru adevăr cu ce eroism se luptau Romăni contra Turcilor și Tătarilor numai pentru că sciau mai cu sēmă că se luptă cu „păgăni,“ — e inseris cu litere mari și de aur în istoria Romănilor și în analele domnilor romăni.

Când auđeu Moldovenii, că vin în țera lor Tătarii orî Turci, ca se le-o devasteze, őr pre ei prindindu-i se-i facă păgăni, se sculau cu mic cu mare, bătrănul ca junele, bărbatul ca nevasta, și muierea bătrăna ca fata junisăna. Toți și toate se sculau și țeșeu înaintea păgănilor și cu ajutorul lui D-deu îi respingeau și învingeau!... —

Romănului, după cum de repetite orî am demonstrat, i-a fost foarte scumpă religiunea sa, și a prețuit foarte mult numele de: „Creștin.“ Pentru acest nume se luptă servitoriul ca boierul teranul ca voda!...

Preferă mai bine Romănul se möră de cât se'și denege legea sa — religiunea!

Etă un exemplu!

Turcii vin și atacă casa Domnului Constantin Brancoveanul, care avea 3 copii, și l' silese să se facă păgăni, să se facă Turc:

„Brancovene Constantin, boier vechiu și domn creștin,
„Lasă legea creștinescă și te dă-n lege turcescă.
„De ție milă de copii; — și de vrei ca se mai fii!“

Așa strigă Turcii, cătră Brancovean și-l amenință, dar se vedem ce le respunse el?

„Tătarei păgănilor, dușmani ai creștinilor.
„Nu mă las de legea mea, face-ți cu mine ce-ți vrea?“

Ce respuns rezolut și frumos! Ce caracter nobil! Ce simț creștinesc! Ce inimă bărbătescă!...

Dar! pașa turcesc făcėu semn, după acest răspuns a lui Brancovean, veni călăii și prindind pre cel mai mare, din cei 3 copii ai lui Brancovean, — îl puse pre scaun, și-i reteză capul; őr Brancovean tatăl său, ce țise? — „Dömne fie voia Ta! Est — mod esclamă numai!... După ce a cădüt jos capul coconului acestui mai mare, apucă pre cel de mijloc cocon, l' puse őră pre scaun, și de cât sare și capul acestuia de mână călăului!... Brancovean esclamă și acum: „Dömne fie voia Ta!“ — Chiar pașa s'a mirat de atăta constanță, de atăta năpăsare de mörte, ma chiar pre el l'a cuprins o milă; — decf engetând că bare-mî acum l' va putea îndupleca pre Brancovean, l' mai provocă odată ca se primescă legea turcescă.

„Marei bunul Dumnezeu,
„Creștin bun, m'am născut eu;
„Creștin bun a muri vreu!!
„Tacî draguță nu mai plänge,
„Că-n pept inima-mî se fränge,
„Tacî și morî în legea ta:
„Că tu ceriu-i căpăta!“

Etă ce răspunde și acum Brancovenii pașei!...
Etă ce țice cătră cel mai mic cocon, mai remas încă în viață ::

„Tacî draguță nu mai plänge

„Tacî și morî în legea ta:
„Că tu ceriu-i căpăta!“

Pașa se mânia, făcėu semn, și etă și cel mai mic cocon a părăsit viața pământescă! Ce făcėu inse tatăl său când vedü jos capul copilului său cel mai drag și mai mic? — „Dömne! fie voia ta!“ — Atăta e tot ce făcėu și țise!... Dar în urmă pașa nu s'a îndestulit numai cu atăta că a stins dulcea viață a lor trei coconășii, nu i-a fost destul că a vėrsat sängele alor

¹ S. Fl. Marian, tradițiunii pop. rom. p. 32. Sibiu.

² Biserice turcesci.

trei melușei nevinovați; nu! Ci el dădu ordinca se apuce chiar și pre tatăl lor, pre Brancovean, căruia apoi trag pelea jos și îl întrebă:

„Brancovene Constantin
„Giaur¹ vechiu, giaur creștin,
„Cască ochii-a te uita
„De ți cunoști tu pelea ta?!“ — — —

Și Constantin Brancoveanul semi mort le strigă:

„Tătărimo, liftă rea
„De ți mânca și carnea mea,
„Nu mă las de legea mea:
„Se scii c'a morit: „Creștin“
„Brancoveanul Constantin!“ — — —

(V. Alesandri)

Au nu e acesta un adevărat martir, pentru legea, pentru religiunea sa? — Au nu a murit Constantin Brancovean și cu fii săi morți eroică pentru religiunea strămoșească? — Eță un adevărat model, de religiositate pentru țîta posteritatea creștină! Eță un adevărat model de constantă și rezoluțiune românească pentru tot Românul următor!...

Eță un adevărat surcel din vița unui Regal și Scevola!... Ne vine se asemănăm această scenă tragică cu asemenea scenă din istoria sacră și anume cu sacrificarea celor șapte frați Macabei pentru legea lor părintească, înaintea tiranului Antiochu ca și bravul Constantin Brancovean cu cei trei coconii ai lui. — Asemenea au fost uciși și acești șapte frați Macabei, toți începând dela cel mai mare până la cel mai mic. „Tu ticălosule ne scoți din viața acesta, înse împăratul lumii, pre noi, cei ce suferim și ne sacrificăm pentru legile lui, erăști ne va învia!“ — Așa dișe al doilea fiu Macabeu și muri voios pentru legea sa. Al treilea dișe: „Din cer le-am căpătat toate acestea și din cer eră le voiu căpăta! „Și muri și acesta voios pentru religiunea strămoșească. Și est mod toți se sacrificară până la al șeptelea; ér pre acesta Antioch a voit se-l cruce, i-a promis averi și ranguri numai și numai să se lapede de legea sa;

dar muma așa-i dișe: „Rogu-te fiule că căutând la cer și la pământ și la toate celea ce sunt în trênele se cunoști că din nimica le-a făcut Dumnezeu! Nu te teme de ucișetoriul acesta, ci te fă demn de frații tăi și primesece mórtea ca odinióră se te afli cu frații tăi în viața eternă! „Astfel dișe mama sa, ér fiul dișe: „Ce așteptați?... Nu ascult de mandatul regelui, ci ascult de mandatul legii, carea sa dat părinților noștri prin Moisi, și în est mod se sacrifică și acest mai mic pentru legea sa părintească. — În urnă fu, ucisă și mama acestor șapte frați Machabei. — Eță acesta tragedie s'a jucat și cu poporul român, acărei object a fost românul și creștinul Domn: „Constantin Brancovean.“ Orî cine, credem, a cetit balade, cântece, populare, novele istorice și altele, cari tractează vreo întâmplare din viața poporului român; și credem și aceea că secur a aflat esemple destule cum și-a apărat Românul legea sa — religiunea — și mai bine a preferit mórtea, decât se-și lapede legea sa. — Sunt esemple, că adeva dacă se întâmpla se prindă Turcii vre o fată creștină din țer-le române, aceea fată se sinucidé orî se arunca în apă, numai se nu cadă victima necredincioșilor păgâni, cari se-i profaneze trupul și sufletul. Nu urea ea pre Turc, pentru-că dóră ar fi fost urit, Ee urea pentru aceea că-cî nu era de legea ei, pentru-că era păgân. Și apoi Românul uresce din inimă și suflet pre păgân!... Sau nu a aflat sultanul turcesc resis-tința din parlea lui Mircea și a lui Loiot Voda, diș Basaraba, când a pretins ca se i-se trimită în tot anul pre lângă tributul de dece miș și câte cinci sute de copii în fie-care an, pentru ca se-i însire în armata s'a?... Loiot Voda Basarab respunde soli-ful trimiș de Mohamed II. ca el se supune la tributul anual de dece miș, dar nu se va supune nicî odată a da și a trimite sultanului Mohamed cinci sute de băieți. Deu! a fost fôrte dure-ros pentru Mircea și Loiot Voda cel mare, diș și Basarabă, a trimite Turcilor copii creștini pentru a-i turci și a-i face păgâni!... Intru adevér Românul a ținut fôrte mult la credința și legea sa strămoșească, și acesta a fost în mare parte arma cea mai ageră prin carea și-au apărat naționalitatea și esistența de atăta seculi, de când veni din Roma în aceste țeri.

(Va urma.)

S. P. Simonu.

¹ Nume dat creștinilor de cătră Turci.

Esposiția de plante anuală și vivace la Paris.

Melancolie.

Singură șed în liniștea firii.
Cu gândul la tine... în dragi depărtări...
Și'n pieptu-mi rămâne speranța iubirii,
Și-o lume întreagă de scumpe visări...

Privirea-mi se perde în séra crescândă
Ce, vîlu și'ntinde mai des peste sat.

În vremuri trecute sufletu-mi s'avîntă
Și uit peo clipă că tu m'ai uitat...

Trăiesc înc'odată orele sfinte
Ce pururi — speram — se n'aibă sfârșit...
Din ochii-mi se scurg două lacrimi, — ferbite:
O iartă-mi, iubite, că — m'ai părăsit!

Olimpia

La școlă.

(Urmare)

O umbră momentană, de fericire, păru a licări dulce și pe fața suferindă a sermanului Simion. Ce putea face ochii Anuței pentru el, nu putea nime altul, se uite năcazul, se uite durerea, se uite dorul, sinul mamei, ochii mamei, dulceta de mamă, toate, toate și ca un puiu de păsărică, când paserea se aședă doioasă pe marginea cuibului, întregului raiu. — se simțescă fața lui, inima lui, sufletul, corpul întreg, adierea fină a zefirului fericirei.

Ce bine le stă lor așa! Un băiet și o fată două inimă fragede ca buzele unei fecioare, două suflete nevinovate, curate ca cristalul din munte să se unescă ca lumina a două stele vecine, într'o dragoste curată, într'o bunătate, într'o simpatie și în toate, ce sfinte sunt naintea Atolsciiotoriului. Viețile lor par a fi împletite una cu alta, ca două flori într'o comună. O, de n'ar fi sôrtea atât de măstăvă micuțului Simion, de nu l'ar persecuta atât de ne milos, de nu iar fi vîrit în inima lui înbăocită dorul acela gigantic, înflăcărat și mistuitor, ca și care altul nu există, cum nu există nici mijloc de al potoli de cât singur numai — sinul mamei. El nu pôte gusta liniștit, fără sacrificiul durerilor, fericirea ce se varsă din ochii senini ai Anuței — Nu! Plăcerea acésta pentru dînsul e o lingură de miere picurată într'un vas de amar; ea e o fantomă amăgitoare a sôrței, — îi arată o rază de dulceta ca se simțescă mai mult focul infernului amar. Sermanu băiet! Apucatai pe povârnișul nefericiri, de unde e grea rentorcerea și raza blândă se țise pară mângăitoare, nu e de cât depărtarea ta în abisul întunecat al torturei.

Razele sôrelui bat orizontal în păretele dinspre răsărit. Copii se despărțiră. Anuța sbură sprintenă pe scară în jos. Simion remasă singur privind cu jale în urma ei ca și unul ce-și vede singura rază de bucurie dispărînd din ochii lui. Se gândi puțin și se duse și el.

Se inoptase. Întreg Opidul îmbrăcat în haina nopții visa în brațele lui Morfeu.

Întins pe patul, dădeam sbor liber cugetelor mele și eu iuțala fulgerului cutrierară lumea și érași se opriră în fața panoramei unei vieți triste când deodată adeca se umplu de o lumină puternică. Credem că un vulcan a desfăcut pântecul pămîntului și limbile lui focos, falfăe în odaea mea. Cuprins de spaimă sar la ferăstră. Foc! foc! — Casa rotarului era incinsă în flăcări. —

Foc! foc! Se auzi pe stradă și resunetul înfioros pătruns în întreg orașul. Ca fulgerul urmă o învălmășală de nedescris.

Era se sar pe scară în jos când cineva suflând des și greu urea în sus.

„Iute, iute,” sună o voce subțirică și spăriată. Era vocea Anuței.

— „Fiți bunți! ieșiți Simion tremurînd. Intinse brațele și copila ca o păpușă inconscie trece în posesinnea mea,

— Iute, iute, strigă din nou Anuța și Simion fuși voincesee pe scară în jos.

Cu dorul pe brațe intrai în odăe; o pusei pe pat și aprinse lampa.

— „Nu mai vine!” oftă îngrijită.

— „Va vini îndată Anuța!”

Ea se redică de pe pat și se aședă lângă mine pe divan. Înți și uitasem ce se petrece afară, cum uitasem și aceea că lângă mine era o ființă pămîntescă. Eu totdeuna aflu mai multă poesiă, mai mult farmec într'un boboc nevinovat, într'un picur de rouă, într'o copilă ce încă nu scie păcatele lumii căreia totul e viêtă, totul e dulce, bucurie, desmerdare, totul e fericire, — de cât într'o ființă care în tot momentul se maschează după lacunele acestei lumi.

Un ciocănit grăbit și ușa se deschisă.

— „Aci esti Anuța?” întrebă o femeie ce reprezenta pe Anuța în mare.

— „Aci sum mamică!” Și ne rugarăm amândoi că fata se remănă la noi.

— „Ce nefericire!” dîsei eu compatimitor.

— „Dapoi scii D-le, așa o căsuță primitivă nici n'a fost potrivită pentru noi.” — Răspunsă ea mândră.

— „Întruadevăr! — e asigurată de bună sêmă!?”

— „Da!”

Ea privi lung în ochii mei. Ea incredința despre Anuța — se dusă. Anuța începu a lăcrima strigând „porumbii mei, porumbii mei nu mai vin.” Ca se o liniștesc plecai eu după ei în speranța că voi întalni pe Simion. Scoborîi scara în curte ca se ajung pe mama Anuței.

— „O ștregarule ér esti în cale-mi!” strigă năcăjită și dispăru ca o nălucă în întunerecul nopții. În aceleși urme eram și eu. Mă împedec; — ceva motofolit în zăpadă. Un suflat greu, un gemut înți băgă fiori reci în ôse. Mă plec. — „O nefericitule!” Sermanul Simion. — Îi ridică, plin de zăpadă, cu capul gol, înghetat de frig îl duc în casă.

— „Porumbii mei! strigă Anuța fugind inaintea mea, dar se retrase spăriată. Privi lung să se convingă de ceea ce vedu și isbucni în plâns.

Simion întins pe pat se ținea de cap; eu îl frecam; — Anuța plângea.

— „M'a lovit” — șopti el încet, — m'a lovit mama Anuței, — mă dore, mă dore.

Anuța pusă mâna ei pe capul lui plin de durere și începu al mângăia. Tacî Simione, că îți va trece, lasă, îți pun eu batisuța mea udată cu apă, că așa înți puneai și mie mama când mă durea capul. Ea întinsă batista pe capul lui, udată dar nu cu apă ci cu lacrimile ei ferbinți.

„Mi mai bine!” Dîsei Simion apucând pe Anuța de mână Ea isbucni cu hohot în plâns.

— Nu plânge Anuța! nu mă mai dore; écă mă scol. El se ridică încet și greu, ca o flóre călcată, ce érași încercă ași înălța statura încântătoare spre a primi sêrutul dulce al mirelui ceresc. El suferea, dar nu putea vedea lacrimile Anuței prădate și ochii ei plânși.

Pusăi nisce haine lângă cuptor ca pat lui Simion. Anuța obosită adormi pe divan. O acoperi cu plapoma mea. Adormirăm cu toții.

Adoua și Simion se sculă cu noi, dar cu durerea în cap.

Așa trecură zile după zile.

La două săptămâni, sôrtea învêrti pe sermanul Simion în undele sale inspumăgate și îl aruncă cu furie în ghiarele ascuțite a unei lungori torturătoare, care răpindul din cereul nostru plăcut, pe brațele ei ce îl băga în fragedul corp tremurăturile unor friguri sêlbaticе, îl dusé, precum un vultur prada sa, pe antipaticul pat al spitalui.

Eu și Anuța nu-l părăsirăm nici aici; dör pe noi ne mai avea cu iubire, cu bună voință în lumea asta mașteră.

Đilnic, când orolojul în tarnul catedralei, ca un baritonist îmbătrânit, bătea patru ore după amiază și clopoțelele institutelor dau signalele vesele, — Anuța tristă, slabă, cu florile feței — odată rumen frumoșe — acum veștedă și palidă, plină de suferință, aștepta cu nerăbdare în pörta internatului de fetițe. Ea suferea clinurile turturelei remasé fără soț, jalea floricelei ce ne mai legănată de adierea zefirului amoros închină capul sub jugul suferinței.

„Vino Anuța!“ — îi dicem — și tăcuți, călcăm pardosela

Expoziția produselor forestiere de pe domeniul oronei din România.

dură a trotuarului până la spital. Intram în odaia aceea tristă și ne aședam lângă patul morbosului.

„Simiöne!“ — Striga, copila cu un suflet compătimitor, — deștăptăte, deschideți ochii și veți pe Anuța lângă tine; ea plânge și se sfârșește de durerea ta; spuneți ceți dorește inima sêți aducă ea tot; tot.

Simion se tređi din somnul greu, se întorsé pre spate. Ochii lui se deschiseră și ne privi cu espresiunea unei lume de durere; ei se umplură de lacrimi și începu a aiura: „Mamă!... mamă.“ — striga dureros — „așteptămă... fit bună... ecă vin... vin o! ce binei acolo... lângă tine... mamă cât e de frumos... mamă...“

— „Nu mai plânge Anuța!“ dicem cu milă — Vino se mergem, peste câteva zile se va scula și Simion și ér vê veți juca veselți ca mai nainte. Ea își ștersé ochișori, mă apucă de mână, obosită, și plecarém.

Ingrijitorul ne însoți în curte; — îi apăsai în palmă ultimul floren ce avém cu adausul: „grijesce bine de sermanul.“ Anuța observă; imi strinsé mână se mio sărute ferbinte de multe ori.

— „Nu dragă copilă! Asta e datorința noastră de creștin.“ Odată cu sosirea primăvarei, cu reținerea naturii, se reinsănătoșă și Simion; — reînfloriră rosele în obraji Anuței.

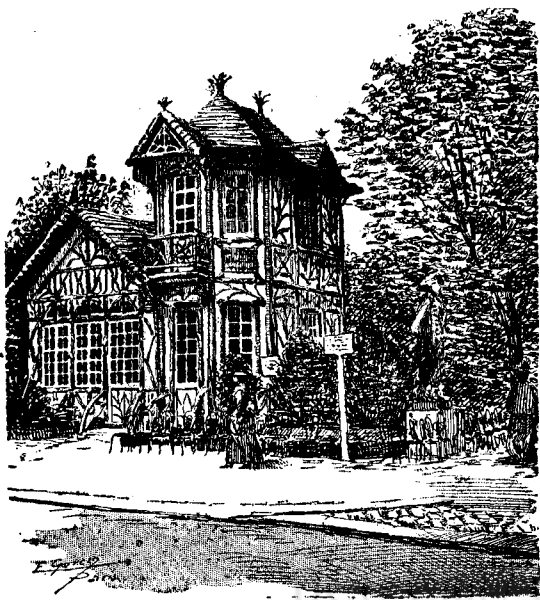
De acum nu se mai jucau, căci Simion era debil ca o umbră ei se aședau ambiț lângă mine și ascultau cu drag la povestți.

Era o ȕi frumoasă de primăvară. Sorele lucea cald și dulce ca sărutul unei mame. Rëndunelele sburau grațioase prin atmosfera plină de odorul florilor și legănată de miăardele de insecte; natura totă reîntinerită.

De pe ferestra institutului priveam bereul înverdit, îmbrăcat în haină sərbătorească și Tărnăva săltând veselă pe lângă Blașiu în jos cătră patria mea de care mă cuprinsesă un dor.

Pe podul Tărnavei, cătră Veza pășea grabit un băiețel cu o corfiță pe mâna stînga, ăr în drępta cu un băț ce-i servea ca tovarăș de drum; apucă pe lângă cămpul libertăți în sus și nu'l mai vęđui.

Profesorul intră în curs. Ce a propus nu sciu. Cugetul imi

Clădiră la Șară.

era la băiețelul cu atătea suferințe pentru care aș fi sacrificat mult, mult, de mī-ar fi fost cu puțință.

Sermanul Simion! Pre când tatăl sęu, devotat chemărei sale sfinte s'a sacrificat pentru binele, pentru fericirea neamului sęu, — el sermanul încă din frageda auroră a vieții să se lupte, bătut de sörte, cu atătea nevoi, cu atătea chinuri, se vagabundeze în lume părăsit, ne ajutat de nime până la stingerea ultimelor sale ȕile. El nu știe cere ajutor și omenimea nu voiesce a vedea că în dęnsul apune de pe fermamentul viitorului un ostaș viteaz, un stîlp al națiunei ba pôte un lucéfăr conducător spre lumina libertăți. Și Dómne, câte focurę carı ar

lumina orisonurı marı, se sting la prima licărire, la prima flacără spre vięta în lipsa unui bagatel ajutor, în lipsa unei neinsemnate pãrticele din dãrnicile spre scopuri lucosöse a ómenilor avuți.

S'a dus și Simion! Dar mă voi interesa de vięta lui. Nul voi da uitări nicı odată. Astfel mă cugetam mergęnd cătră casă după finea prelegerii când vęđui pe Anuța plângęnd. Ea veni inaintemı.

— „Mı sau dus porumbii! Porumbii mei!“ — ȕise apucându-mę de mână.

— „Lasă Anuța că ăr vor veni!“ —

— „O, nu mai vin! Totdęuna când venem dela școlă fı aflam acasă, ei sburau pe umerii mei, dar acum! — nu! nui voi mai vedea, porumbii. — „De nu vor veni, mâne vom merge amęndoi sęi căutăm!“

— „Și cu Simion!“ Adăugă ea suspinând.

— „Da, toți, trei!“

Cu acestea ne apropiaręm de casă. Ne despãrtiręm. Pe cum se vede Anuța nu scie nimic despre plecarea lui Simion. El s'a dus fără ai spune; scia că pe ea o dóre forțe, că ea se va lega de grumazul lui și va plänge amar; scia că nu va putea pleca pe asta cale și de aceea se dusę așa pe ne știute; dar ducăsę, orı cum, numai de i-ar fı spre bine.

Când inceputul ȕilei următore ne da sărutul de întãlnire și studenții pe tóte stradele opidului se adunau ca albinile, la foculariul sciinței, la fãurirea viitorului, mă surprinde o epistolă. Primesc adresa; scrisóre necunoscută, o desfac curios, mă iau fiori. Dómne ce dușmană e sörtea! Uitasem se spun că nepri-mind nicı un respuns dela mama lui Simion am scris din nou la primarul din sat căci preot și invęțator — intru cât scia Simion — nu era pe acolo și acum imı stă inainte ręspunsul următor: „Domnule! Mama băiețului Simion e mórtă aprópe de un an, feciorul ei căsătorit e dus în Moldova, ăr casa și puțină avere ce aveau e posesiunea unui jidan crișmar... N. N. primar.

Ca un smintit am dat fuga în cancelarie și în grába mare uitasem a mai bate la ușă. Am descoperit totă întimplarea Directorului normelor care imı mulțami și luă męsurile necesarii a afla pe baiet.

Tot în ȕiua acęstă când sorele perpendicular își în figea raȕele sale pe miręsa natură, în oraș undulă trista veste că la Crăciunel, au scos ómeni din apa Tărnavei esundate, cadavrul unui băiețel în sinul căruia aflarę dóuę pose, a unei femei și a unei copile. Pe dosul celei dintăi era scris: „Puiul mami!“ ăr pe a dóua: „Anuța ta.“

P. Turcu.

Nostalgia.

Pre-albastrul cer lucescę-o stea,
A treia'n jos de lună.
Aseră am privit la ea,
Și ȕisuiam se-mı spună:

In lumea asta suspinând
Pre mine nu mă vede?...
Dar' ea atunci chiar ca un gând
Ușor, ce'n graiu se perde

Peri, și — sus în urma ei
Albastrul se cernescę,

Pre cer s'adună, se pun nori,
Și-o plóie se pornescę...

Eu fug se-mı caut adăpost,
Măhnit pre nori, pre stele,
Pre mine că-s atât de prost
Se mă căiesc la ele.

Ér cea micuță d'albă stea
Șglobie'n a ei fire:
S'ascunsę, căci scia și ea,
De-a mea nenorocire...

Antoni Pop.

Aman séu Jom Purim.

— Tragediă în 5 acte, cu un prolog. —

(Urmare)

Hatac.

Lăsata să se scrie la Satrapă și Regină,
Ce guvernază astăzi a Persiei Provinci,
Acésta grea poruncă, — acest fapt infernal,
Și ziua Martii încă, — momânt de tot fatal, —
Când sângele va curge pre paloș și speți, —
Când ai se veți cu ochiul, ce nu ai vrea se veți!

Esthera.

Blăstēm și pre Ahasver, acésta de-a voit?!

Hatac.

(Dându-i Edictul — dat, de Mardocheu Edict pentru Susa et Susiana)
Privesce și Edictul — și veți chiar anumit,
Ce trist adevăr astăzi, îți spune gura mea!

Esthera — (cetindu-l) —

O! Adonai sânté, mai ești tu unde-va?
O! Israil iubite, sermane Mardocheu,
Mai are de voi scire Elochim Domneșu? —

Hatac.

Ce vaiete, ce plângeră ce lacrimi și jale
S'aud, se vîd în țéră din deal și pân' la vale...
Ați tîlă țéră este un plâns și o dorere,
Ați tîtă națiunea ascéptă mîngăiere.
Prin Susa, Mardochee, pășesce intristat,
Seramanul, n'are pace; în plâns și în oftat
Petrece-și ziua, nîptea; cum geme de-n grozesce, —
De ziua cea fatală plîngend tot povestese.
Și plânsul și dorerea sunt numai la Iudei,
La Ceriu ridică astăzi și ochi și mînurî ei.
Și unî cad pre față lovindu-se în pept,
Êr' alții-nchiși în case implor dreptate, drept:
Prin posturî și ajunurî amar se chinuiesce,
Mê dore, mê cutremur, când numai povestese.

Esthera.

O mie! O! Națiunei!

Hatac -- (suspînând adêne) —

Și scîi cum m'a rogat
Cu ochiî plîni de lacrimi, se întru la Palat,
Sê-ți spun, se mergî, la Rege, sê-ți punî tot sufletul,
Ca Regele se rumpă, în grabă Edictul.

Esthera. (Rumpându-și vestmântul) —

La Rege, vai, la Rege se intri nu-i iertat,
Se intri poți atuncia, când dînsul te-a chemat:
Alt-cum la mórte-ndată, ești, Hatac, osândit.

Hatac.

Și nu te dore, totuși, de-al tîu popor iubî?

Esthera.

De când sciu și n'ntes'am, că i-sa decretat
Perirea, nimicirea la Susa-n lung și lat,

Și-n tot tînutuî esta — nu sciu, decă mai sunt
Ființe ca și mine, se plîngă pre pămînt?

Hatac.

Și vai, se nu mergî dară, la Rege, o! Regină?

Esthera.

Ce greu este răspunsul, când mórtea o se-mî vină,
De-o parte, legea Curtii ne observând'o eu: —
De-o parte, êr' cu ochiî vîdend poporul meu,
Perind, morind și-n sânge scaldându-se, strigând
Evreu-n ora crudă, blăstēm greu implorând?!
Cum voi potea cu ochiî se vîd eu al sêu sânge,
Și cu urechia êrăși, s'aud, cum dînsul, plînge?
O! Adonai sânté, mai bin' se fi morit —
Regret a mea vietă, regret că-am trăit!...
O! Mardocheu, Națiune — prea bunul Domneșu,
Ajute-vê el singur, s'ajut, nu vî pot eu!...
Mê-n fior, mê cutremur, când numai mê gândesc,
Se întru la Ahasver, deși eu mê numesc
(Se aședă pre scaun și serie).
Regina, și femeea poternicului Rege
O sută și mai bine de țeri, ce astăzi rege.
Tu servule, grăbesce, și du asta scrisóre
Lui Mardocheu, Iudeul... fii aprig de picioré!
(Servul luând scrisórea se depărtă)

SCENA VI.

Esthera.

O! Dîmne, ce va dice și ce va cugeta
De mine Mardochee, cetind scrisórea mea?
Unica lui speranță, unica-i mîngăiere
Apusă, acum scérsă, când astăzi dînsul cere
Se fac s'ajut în réul și-n gréua în cercare,
Sê-l scot pre el, și — Evreî, din mórte, din perđare.
Căci, vai, cum plînge — un suflet și cum oftéză greu
Când cel, în car' speranța, ți-ai pus'o tît mereu,
Te lasă, și te uită, și nu vrea sê-ți ajute
În órele de lacrimî, și-n tristele minute?!
Chiar eu, a s'a speranță, ce-am fost ne contenit,
Chiar eu în asta óră, pre el l'am pârăsit!...
Mai sum demna de dînsul, mai pot se mê numesc
A sa fică iubită? — Mai pot se mai trăiesce?
Și óre pentru acésta, pre mine m'a crescut,
Și orfană, la-a s'a casă pre mine, m'a tînut?
Sê-l las, acum se plîngă, se n'am milă de el,
Se uit deal sêu aume? Ce suflet infidel!
Și cred, că de dorere, el n'a potea mori,
Scîind că a s'a fică, a vrut a-l pârăsi.
Mai grea ne pare mórtea, mai greu eșim din lume,
Uitați de cei mai intimî, de-o sórte și de-un nume!
O! Adonai, sâ ite, la tine cad ferbinte,
Tu singur veți, ce luptă în cerc în ești mominte,
Tu singur, scîi acuma, cu ce dor și iubire
Gândesc la Mardochee, la sórtea-i de perire,
Și cum imî plînge peptul pentru al neu popor,
Și cum de aceea ziua, mê tulbur, mê-nfior. (In genunchi)

O! Adonai, sântă, 'mă iertă-al meu păcat,
 Că n'am dat ascultare și-astfel m'am purtat!...
 Aici în jur de mine, nu vîd pre nime eu,
 Se-mî sîngă, chinul, luptă, ce gem în peptul meu,
 Ah! Rangu și-Impărăția. Palaturi adorante,
 Ce negre, fiorosă sunteți și-ntunecate!
 Mai bie-al morții inger, se-mî iea a mea putere,
 Când tôte vor se-mî fie de ađi numai durere!...
 Când scivoi că muritan, acel, ce m'a nutrit,
 Cu gândul c'a sa fică pre el l'a părăsit,
 Când scivoi că Evreii, străini fiind-în țără,
 Ei nau avut pre nime se-i scotă, se nu peară.
 O! Adonai, sântă, tu nu ne vei lăsa,
 Ești drept și-ți este milă de sucumpă gîntea ta!
 (Se scolă din genunchi)

SCENA VII.

Hatac, Esthera.

Hatac.

Aici, o epistolă, mi-a dat'o Mardocheu...
 Sermanul, ađi cu densus, am plâns, am plâns și eu.
 Și nicî odată-n Susa, n'a fost așa fior,
 Și nicî odată Ceriul n'a fost mai plângător!
 (Esthera primesce epistola de la Mardocheu și
 [ridicându-se de pre scaun o cetesce.)
 „Iubita mea Estheră, tu scii a noastră sorte,
 „Și nu cred, că nu suferi vîdînd a noastră mörte,
 „Bătînd la fie-care în ușa, dintre noi
 „(Momîntul este critic) și nime nu-i cu noi!
 „Și nu cred că uitatai că cei, ce vor peri,
 „Judei sunt și-ei ca tine, născuți a suferi.
 „Și nu cred ca-ndolenta, o! Estheră vei sta
 „Când vei vedea cum curge sînge din gîntea ta?...
 „Inima ta copilă și sufletul tîu vai!
 „Și lacrimile tale, și crudul tîu de traiu!...
 „Și dîlele, iubită vai, cum le vei petrece
 „Și gândurile tale prin nôpte, cum vor trece?
 „Copilă, pentru mine nu cer nimic, se dai,
 „Că-cî ce este, ce este, un om singur numai?...
 „Dar cer națiunei tale se-i dai tu ajutoriu:
 „Se-ți punî viêta-n luptă e mult farmecător!
 „Eu cred că pentru tine, mam necăgit, se cresci,
 „Pre frații tîi iubită, se scii că se-i iubesci.
 „Se fii apoi tu dîmnă, de-al moșilor tîi nume,
 „Și-alor memoriă dulce se-o țînî sântă pre lume.
 „Și se urmeđi și legea cea sântă, ce-o păstrăm:
 „Cu sîngele, credința, murind so apărăm!
 „Așa demăndă Domnul! Astfel când nai urma,
 „In Sechol bîtrîneția, plîngînd mi-oaș îngropa.
 „Copilă, tronul ție, ascultă nu ție dat
 „Se-ți uiți vița străbună, de-în care-ai derivat;
 „Ți adă decî aminte, că nu ești la domnia
 „De gîntea ta sîracă, rușine ca se-ți fie.
 „Și-ți adă ér aminte că și tu ești de-un sînge
 „Cu Israilul, care se vaietă și plînge!...
 „Acum ție-a venit timpul și ora ție-a sosit,
 „S'areți dacă iubesci-l și dacă l'ai iubit?!...
 „Acum ție stă-nainte altariul de jertfire!...
 „Sărută-ți ah! Deștinul și mori în fericire.
 „O limbă, o credință, o lege-un Dumneđu,
 „Pretindu sê mergi la Rege, se cađi la tronul sîu!
 „Rușine pentru acela, ce-și uita gîntea sa,

„Momîntul maicii sale pre el la blăstîma.
 „M'aș rușina eu singur de Ceriu, de Dumneđu
 „Când aș vedea pre cine am crescut și eu,
 „Când aș vedea pre cine-am nutrit și imbrăcat:
 „Din gură bucătura o-am scos'o și o-am dat.
 „Ba eu cărunt eu astăđi, ce sum între Judei,
 „Mi-e frică și mi-e tîmă se nu audă ei,
 „C'alui Mardoeh nepotă fiind ađi la domnia
 „De Unchiu, națiune, neamuri, nimica nu vrea se scia.
 „O, fică-atunci sar șterge din inimă ușor
 „Speranța doruri, sântă, — aș vrea atunci se mor!
 „Aș vrea se nu vîd lume, se nu sciu că trăiesc;
 „O! fică, când sar stinge speranța, ce nutrese,
 „Speranța și iubirea, ce ađi le afli-n tine,
 „O! fică, nu ai plînge și tu atunci cu mine?!

— *Esthera* — (lăsându-se pre un scaun) —

Amar și vai de voi! o; — Iudeilor iubiți!
 Se naveți voi aicia pre nime, nicî se scii,
 Că unde, în ce parte, *Acela*, sar afla
 Ce-n crudele mominte ar scii a ajuta?
 Se naveți voi pre nime, ci numai pre Esther
 Și-acosta se-și dea viêta intrînd la Ahasver?!...
 O! Dîmne, ce Ursită, se am mi-ai destinat?
 Potinte, ce voi face? Potinte îndurat?!
 Eu sciu dör' că la rege, îndată ce-aș intra
 Sar stinge al meu Söre — și ce aș ajuta?
 Vai, pöte că mai tare alui Aman mentiuî
 Sar crede deu, în țera de cei rîi, de cei bunî?
 Eșînd vai, la viêta al meu sînge și neam:
 Pre drept a dîna óră, cum ar striga Aman,
 Că ești străin, — Evreii — sunt neascultători,
 Obraznici, făr' rușine și prea cutezători:
 Când și cea innăltată la treapta de domnia,
 De lege de-obiceiri, nimic nu vrea se scia.
 Și cred, că al meu sînge, pre drept sar presupune,
 Ba, chiar sar scii atuncia, când eu maș întrepune,
 Pentru Evrei la Rege și pentru Mardocheu:
 O! Dîmne-n ce dilemă, mă ved ađi pusă eu?!...
 (Se lasă în genunchi).
 Ajută-mî totuși dîmne! Ajută la Evrei
 Cu totî ađi se rögă și eu mă rog cu ei:
 Sau în mulțit o! Dîmne, cei, ce ne năcăgesc,
 Și mulți se scolă-n contra-mî mulți strigă și vorbesc,
 Și die cătr'al meu suflet, că nare se speredze,
 Vai nicî o mîntuire la Dumneđu sîu!
 Ér Tu, Dîmne ești singur, spriginitoriul meu,
 Mărire-mî și puterea, ce scii se înălțeze
 Cu fală capul meu! —
 Cu versul, cătră Domnul, acuma am strigat,
 Din Muntele lui sacru, pre min' m'a ascultat, —
 Și m'am culcat și dulce am prins, a adormi,
 Și m'am sculat, că Domnul pre min' m'a spriginil...
 Și eu, nu mă voi teme, de miș gînti și poporă,
 Pre mine, ce-mprejuru-mî cu rîul mă-n presoră! —
 Decî, scolă, scolă Dîmne, tu Dumneđu meu,
 Pre min' mă mîntuiesce de cel ce-mî face rîu!!
 Că-cî tu bătusî pre-acea, pre toți, ce-mî vrăjmășesc
 Vai, mie fără vină — Părinte sânt, ceresc, —
 Și cu a Ta putere Tu dîntîi le-ai sdrobit —
 Și Mîntuirea, Dîmne! La Tine am găsit,
 Și Bindecuvîntarea preste al meu popor.

Se scólă și stă în mijlocul salei.
 'Mî părea, că al fricei sa șters, acuma nor,
 Din față și inimă?! — Simțese nouă puteri; —
 Se perî dar frica neagră, se perî 'ŭ die se perî!!
 Reia epistola
 Sermanul meu Unchiu, écă, — el dice și vorbește, —
 Că pentru el nimica se fac eu, — nu poftesce, —
 Deși pre mine densus, ce dulce m'a avut,
 Ce scumpă și iubită la vatra-i m'a crescut.
 Sermanul, Unchiu, sermanul atât de părăsit!
 Și eu, așa nigrată, un Sullet împetrit?!...
 Ah! estea vorbe, Dómnne, în večí nu le-aș uita:
 Și ce rușine mare, s'a pus pre fața mea.
 Sermanul meu Unchiu, écă, poporul, ce-și iubesc,
 O! câtă trudă, lacrimi, — o! cât se chinuesce!
 Ridicând drépta.
 Privirea și inima și nu lăsa se móră,
 Rudeniile, poporul — și mori și tu cu ei!
 Că-cî dulce este mórtea cu cei iubiți ai tîi.

Ér Dómmul, se-ți ajute, te rógă și silește:
 Evreul ca se móră, nici Ceriul nu voesce.
 Un popul, ce bravéză năcas așa de crunt,
 El trebue se trăiască, se fugă până-n fund
 Pocalul de amaruri întins de-al séu Destin'
 Ajută-i la-a ta servă, puternic Elochim,
 Ce-ai întărit la luptă pre Moisi și Avram
 Și ai supus Poternicî din țera Chanan,
 Ce-ai arătat lui Iacob însomnu scara cerească,
 Și i-ai condus Tu pașii, — cail — se pribegescă!...
 Ajută-i, că-cî intrava la-al seu bărbat și Rege
 Se móră-apoi cum sună în neagra Curții lege!
Se mori pentru națiune, ah! Ce ilustră sórte! —
Se mori pentru credința, ah! Ce sublimă Mórte!
 (Strigă pre serv)
 Aid, iute și grăbesce, te du la-al meu Bétrân,
 Se-i dai asta scrisóre — și-o du, ascunsă-n sin!
 (Apare Servul Hatac pre condu Esthera se pune se serie)

(Va urma).

CRONICA TÎMPULUI.

— 10 Octobre n. 1901.

Are și poporul nostru român, odată în an, sêrbătore culturală — națională, frumoasă! — Vrem adecă, se vorbim, despre: „Asociațiunea“ pentru literatura română și cultura poporului român, — numită mai nainte: „Asociațiunea transilvană.“

În sêrbătore: „Nascerei Prea Curatei“ din 8/21 Septembrie s'au adunat și în anul acesta mulți Români, la Sibiu pentru a lua parte la ședințele Asociațiunei și la petrecerile și convenirile făcute cu acea ocaziune. Lucrările și desbaterile Asociațiunei s'au petrecut și strecurat însê prin 3 ședințe.

Ședința I s'a deschis, după ce, ca de comun i-a premers celebrarea s-tei liturgie în ambele biserici, la óra 11 a. m. în sala Comitatului prin v. președintele Dr. Ilarion Pușcaru, la care a asistat și Metropolitul Mețian. Cuvântul de deschidere a fost întimpinat și salutat cu un răspuns din partea D. avocat, Emanuil Ungurean în numele societății fondului de teatru român, deși, după datină, s'ar fi cădut se fie întimpinată și salutăta Asociațiunea de un Sibian, în numele Românilor Sibieni, la care a venit publicul român și nu de fondul de teatru, a cărui sediu. e în Brașov.

În acêsta ședință s'a așternut și Răportul general făcut de secretariul II, Dr. Ilie Ben.

Tot în ziua primă a avut loc după amiază, la 3 óre p. m. și o conferință literară, cetită de Dr. Sextil Pușcar despre volumul de *Verșuri patriarcale* a poetului St. O. Iosif — în sala festivă, dar prea mică a Internatului român de fete.

Raportul general al Asociațiunei pre anul expirat 1900, 1901 este o lucrare fôrte bună și dătătoare de ton. Am convenit și noi de mult, și convenim și astăzi cu multe păreri particulare ce și le-a dat și și le dă Răportorul, secretariul II, în acest răport. După ce mai întâiu se arată în Răport, abdicarea președintelui Asociațiunei I. M. Moldovan, din cauză de morb, prin chartia sa de d'to 25 Maiu 1901, Răportul trăcteză și răporteză:

I. Ședințele comitetului, cari au fost 12 ordinare și 11 estraordinare; — la olaltă 23. —

II. Membrii Asociațiunii. Asociațiunea are 1533 membrii, și în est an a crescut numărul membrilor activi cu 121 față de anul trecut.

III. Averea Asociațiunii. Percepțiunile fondului general în 1900 au fost cor: 32.514.53; erogățiunile, cor: 28.001.23. — cassa s'a inchiat cu un sal de cor. 4.540.32. Averea fondului general a fost la finea anului trecut de cor. 288.028.10.

Ér intréga avere, administrată de Comitetul centrale, a fost de cor. 393.900.37. Tot la acest punct (III) Raportorul rógă, Asociațiunea se desbată în cauză: 1. Lăsămêntul lui G. Filip din Tâșnad. 2. Fundățiunea avocatului Nechita din Șimleu. 3. Averea lui Ioan Iancu, fost preot în Vidra de sus. 4. Deciziunea Comitetului despre înactivarea fondului Avram Iancu cu începerea anului școlastic 1901/902, avênd a se conferi, din venitele acestui fond un ștendiu de 100 cor. la un ștudente de gimnas, școlă reală sau comercială. —

IV. Biblioteca Asociațiunii, cu finea anului expirat a numêrat 3944 opere în 5613 tomuri; 4202 broșuri și 24 hărți — (charte.)

V. Despărțemitele Asociațiunii, se arată că sunt 42. —

VI. Secțiunile științifice literari, cari deja sau inaugurat și constituit la adunarea generala de la Băile herculane și au fost pusé pre basă nouă.

VII. Școlă civilă de fete. În anul școlar 1900/1901. școlă civilă de fete, a fost cercetată de 81 eleve; în cl. I. 12: în cl. II. 25; în cl. III. 26, în cl. IV. 18, ér alte 4 eleve, absolvente a școlii civile, în lipsa cursului suplentar, parte sau pregătit pentru ștudiș pedagogice, parte au urmat cursuri de musică, pictură și lucru de mână. Acêsta, în scurt, este conținutul Raportului. — —

Se aleg, în urma acestui Răport, 4 comisiuni: a) Pentru examinarea Rațiocinului pro 1900 și budgetului pro 1902. c) Pentru studierea modificărilor propuse în Regulamentul pentru secțiunile științifice — literare. d) Comisiunea pentru înscrierea de membrii noi — carea însă nu s'a ales, ci sa decis, ca înscrierile să se facă direct la cassariul Asociațiunii.

1. Mai întâiu (ședința II) se ie la desbatere, Răportul comisiunii pentru censurarea Răportului general, care, propune, prin referentul séu Dr. Proca, luarea Răportului general, spre știință; și rógă adunarea ca abdicarea Președintelui, a Rev. D. I. M. Moldovan să se iee „cu regret“ spre știință. — S'a incins apoi o discuțiune animată față de fundățiunea Nechita, care a lăsat o avere de 40.000 cor. Asociațiunii, ca din aceea se ajute școlilor și bisericilor gr-cat din Silvania. Fiind acêsta fundățiune, de un caracter pur confesional și local, s'a propus de mulți din adunare, respingerea acestei donățiuni. Comisiunea însă îndruméză Comitetul se continue pertractările pentru limpedirea afacerii și ajungerea în deplina posesiunea a Rêmasului Dr. Nechita. După multe discuțiuni pro și contra, propunerea comisiunei se pune la vot, și se primesce cu 62 contra 60 voturi. Tot în acêsta ședință se discută și o cesțiune fôrte

ardetore : *Cestiunea de ajutorare a școlilor române!* Mai bun lucru, nici nu se poate! Era vorba în Adunarea generală din 1898, ținută la Beiușiu, ca Comitetul central, după ce și va câștiga dela Ordinariatele eposesi date secure, despre sârta școlilor noastre, să se pornesea o acțiune morală și materială (?) pentru bietele școle, și că apoi prim-secretariul, va recomanda școlele mai espuse, beneficenții și inunificenții întregului popor, Mecenaților și Bâncilor române de bani. *Ce se veți?! Unel Ordinariate, la cererea Comitetului nici nu răspuns, — nimic!...* Din toate, prin urmare, sar părea, că nu s'a ales — nimic! Și, ah, câte școle, de ale noastre, nu se sting și nu se nimicesc! Și câte încă, nu se vor nimici din lipsa susținerii — față de pretensiunile, multilaterale ale statului! Au, nu sunt școlile noastre, *cultura poporului român*, pentru care este Asociațiunea? — Este scop mai mareț ca traiul școlilor, noastre confesionale pentru noi, este devisă mai sacră, pentru Asociațiune ca sustarea școlilor noastre confesionale pre base solide și granitice? Videant, sed videant!...

La Răportul, despre „*Averea Asociațiunii*” Dl. Prof. *Bărcian* face propunerea, ca Comitetul se rōge Institutele de bani, române, ca din sumele, destinate în fie-care an spre scopuri culturale, acele Instituțiuni se transpună 50 % în fie-care an, Comitetului, care la rēndul sēu, se ajutē pre acea Instituțiune culturală, carea va fi mai lipsită. Propunerea se predă Comitetului spre opiniune și studiere. Dl. *Bărcian*, arată cu pilde și cu cifre câte bucurii folositoare ar putea face Asociațiunea pentru ridicarea culturii noastre naționale și promovarea literaturii dincōce de Carpați. (Gaz. trans: N. 201) etc. etc.

Și nu sa găsit nici un singur membru al Adunării, care se iee cuvēntul și se sprijinēscă propunerea acēsta. (Gazeta trans. N. 201)

Destul de rēu dicem noi.

Se arată și noi cu pilde și cu cifre, câte și ce fel de foi de literatură, sciință și beletristică poșed Romāni dincōce de Carpați: Câte și ce fel de foi bisericesci, școlastice, beletristice și de literatură poședem?

Ne plāngem mereu, că foile noastre așa dīsē *literare* nu corēspund aseptării publicului?! Dar cum amar vor mai corēspunde, când numai acela, ce edă o fōiă, scie se povestēscă de greutățile și gravaminele, carī joc pre umerul unui dīuarist?!

On. Asociațiune, ar putea se secureze, barem o parte, prin inființarea unui fond secur, din care fond să se subvenționeze o fōiă bună p. es. beletristică și de literatură s. litere, și se nu umbli cerșind banī, ca de pomani, de la abnenți, reclamēnd așa și așa, numai se te poți sustinea ca redactor. Nici odată, și până-i lumea în așa mod, nu pōte fi vorbă de dīuaristică bună și la nivelul, ce ar trebui se fie și pentru Romān, — care încă trăiesce ađī în Europa, pre lângă că se trage, din fāimōsa trupinā *aricā* sau *indo europeană*?! Nu este, dīuaristica, *lumina*, *focul rugului ne stins* și *puterea* unei națiuni? Sperām, că totuși Asociațiunea unui întreg popor dela Tisa și pān la Tulgheșiu, va face ceva și în astă causă prin întemeierea unui fond, ce se va numi „*Fondul dīuaristicii romāne*?!...”

Trecem la comisiunile literari!

Nu am putut erua nimica explicit și practic, cu privire la *Secțiunile literari*, din partea comisiunii. Ōre sunt acestea: *Secțiunile literare* din a. 1880 *reinviatē*, orī cum, carī au fost de trei resortē; —

a) Secțiunea istorică,

b) Secțiunea filologică,

c) Secțiunea sciințelor naturale și matematice, și a căror regulament, constātător din 20 § s'a votat în ședința II a Adunării generale, ținute la *Turda* în a. 1880, dīlele 7, 8 și 9 August?

Dar apoi cum, că acestea secțiuni, ni se pare, că nau dat, în anii posteriori, nici un semn de viētă — de prin a. 1880, 1881? — *Ecă* și ce bărbați au fost p. es. în Secțiunea sciințelor naturale: Dr. *P. Vasiciu* ca președinte, *V. Roman*, Dr. *Alessi Brote* Dr. *Moga*, D. *P. Bărcian*, *Comșa* și *N. F. Negruț*. — *Praeteritum cognoscere*, *quid?* Tot în ședința II s'a ales un nou birou — comitet: Președinte: Dr. *Alexandru Mocionyi de Poen*, v. președ: *Iosif St. Subuț de Cărpēnișiu*; — apoi membrii în comitet: *P. Cosma*, Dr. *B. Hossu*, *Diaconoviciu*, Dr. *Oct. Rus*.

Dr. *Il. Pușcariu*, Dr. *At. M. Marienescu*, Dr. *I. Roșca*, *I. Papiu*, *Togan*; *Crețu* și *A. Bunea*. — În ședința III, vine la ordinea dīlei „*locul*” pentru anul viitor, unde să se țină Adunarea. Invitări au fost două: La *Orăvița Baia-mare*. În cestiune, se primesece propunerea lui Dr. *Frāncu*, ca să se lese comitetului voia — că unde șē fie pusă pre anul viitor Adunarea, respective care din acestea două invitări să se primēscă?!...

Până în anii mai dincōce, nu era așa, ci se decidea ecēsta de cătră Asociațiune!

Una, nu înțelegem! De când scim noi, și pōte se greșim, — în trei (3) centre și orașe din Ardeal, nu sau ținut *Adunările Asociațiunii*: În *Clușiu*, *M.-Oșorheiu* și *Bistriță*.

Pentru ce? — Nu sunt acolo, *dōră*, Romāni adevērați și elită romānescă; nu este comunicățiune bună sau *dōră* ar fi la cale ceva *considerațiuni politice*? În 20—30 ani, cel mai obicīnuit loc, a fost *Sibiul* pentru Adunarea Asociațiunii noastre:

Aș! Sibieni, au vēdūt destul pre Domni de romān, cu multe ale ocașiunii; au vēdūt destul pre ōmenii luminați și anteluptători ai poporului romān; și ar fi bine se-i mai vadă și alți ōmeni din alte centre, ca să se întărăscă mai mult credința, că și noi avem bărbați devotați și invēțați, că și noi avem inteligință de-un fason european?! — Ma, se demonstrām și se arātām *streinilor*, *ce ne încunjură* că, cu toate necasurile, cu carī se luptă un popor clasic, — acel popor cu viitor, *Romānul*, încă are o pleiadă de bărbați inteligenti în constelațiunea ginților, ce strălucesc cu numele și cu faptele lor pre acest pāmēnt?! Sunt, credem, centre și orașe, chiar în Ardeal, unde, Asociațiunea, n'a fost nici odată?!

Și dacā, „*Asociațiunea transilvaniā*” prin nouele statute, s'a făcut Asociațiunea pentru toți Romāni din Ungaria, gānditu-s'a vre un Romān, din acea Adunare falnică, se propunā p. es. ca pre viitor, Adunarea se grijască, ca ședințele Asociațiunii, să se ținā *pre rānd*, în toate orașele, opidele, centrele — unde trăiesc și sunt Romāni? — Și cât de bine ar fi să se ținā Adunarea Asociațiunii cât mai în eurānd și la frați maramureșeni din umbrōsa Marmatiā.

Mereu ne plāngem de dēnșii în multe privințe; — en; se-i facem puțin să se cunōscă, se audā barem din când în când câte o *disertățiune*, frumōsă, poporală, rostită în dulcea limbă romānescă, ca astfel să se entusesmeze și dēnșii pentru cultura națională. Dar apoi, balul, concertul, aranjate cu aceea ocașiune; *divina Romāni* a nemuritorului *Iacob Mureșan* se nu îmbujoreze obrazul fraților noștri dela mēzā nōpte; se nu le misce inima se nu le încālzēscă sufletul, *pōte rece*, pentru un popor, al cărui viitor, de acuma încă incepe a se cimentă?!

Ōre așa de nebăgători de samā se fim noi; ōre așa de puțin esperți se fim noi în cele naționale și de consolidarea noastră — când simțemēntul național este și ne conigēzā?!

Nu înțelegem, că nu putem înțelege!

SCIRI MĒRUNTE.

Fidanțați. Dșōra *Elena Strimbu* din Bistrița și D-l *Octavian Doce* inv. în Feldru Felicitările noastre.

In comuna Șomfalău. În 11 a l. e. au purtat gendarmii pre un individ Ungur, de acolo, *Pásztor N.* numit; de-alungul satului, pre motivul că acel individ ar fi avēnd banī falși, și voinđ să se constate, că la căli ōmeni a dat el banī falși, pre carī în 10 — a l. e. au cumpērat ōmenii gāsce din *Lechința*, cu care ocașiune eși la ivelā, că banii sunt falși, de ōre ce o muiere din *Bighiu*, care a vēndut gāsele a fugit după *Șomfaleni*, pre carī ajungēndu-i în *Serețel*, le-a luat gendarmii gāscele, carī au fost cumpērate pre banī falși. —

Cu ocașiunea începerei anului școlastic la institutele de invēțământ. Cardinalul Pimate al Ungariei *Vaszari*, a îndreptat o ordinațiune, în care pune la inima clerului cu tot dorul, ce: mai mare grije pentru instrucțiunea studiului religiunei. În acēsta Ordinațiune Marele Dignitar catolic, citēzā și cuvintele Papei *Leone XIII* rostite în 26 Iunie 1878: „*Instrucțiunea cu temeiu în adevērurile religiunei a format lumea, a nobilitat și sanctificat referințele ōmenilor între sine, a nobilitat simțemēntul moral, și creat acea cugetare creștinēscă, carea prepune pre popōrele credinței altor popōre.* —

Gâcitură de șach.

de Aneta Vlasu.

							măi									
							da-	de	deș-	țu.	Ră-					
							te	A-		cî	ta!					
							lin-	ră		Gin-	par-					
							dî-	da-		a	ple					
bi-	tó-	ne,	la	dar	să-	gă	des-	suc.	ta!	voiu	să	mă	voiu			
Te	mi-	iu-	nă-	mi-	ră	o,	Tu	fi	mă	u-	of-	jur	pot			
să,	te!											cî	ru			
ne,	smul-	rog	dic	nu	dîn	mă	ti-	ti-	te!	De	In	Nu	'fi			
Te	Ifi	și	gi	nu	și	mă	ri-	să,	ne	ne,	Că-	do-	ve-			
							ui-	al			gă	tru				
							ui-	mă			mó-	do-				
							meu	ta!			pen-	lin-				
							duc.	ta!			meu	fru-				
							A	bra-			de	vai				
							Că-	A-			mea	al				
							țu	dî	o,	eu	eu					
							dî-	cî	Când	o,	a					

Deslegări de gâcitură.

Gâcitura de șach din nr. 18 de D-șora Emilia Cucean¹⁾.

M'am gândit cu drag la tine până nu te-am cunoscut
Te sciam numai din nume, de nu te-ași mai fi știut!
Și am dorit se pot odată, se te ved pe tine eu
Să-ți inchin a mea viața se te fac idolul meu,
Acest vis de fericire l'am plătit atât de scump
Ați și inimă și suflet de durere mi-se rump
In sălbatic'am iubire te-am iubit cu atâta foc
C'am pierdut eu tin' odată ori ce urmă de noroc.

A deslegato bine D-șorele și Domni: Eugenia Vlas, Margareta Vlas, Albac; Lucreția Mathe, Chiraleș; Sabina Deleu Siciu; Adollina Borza, Alba-Iulia; Maria Pinciu, Hozman; Maria Vlad, Ieșelnița. Ioan Barna preot gr.-cat. Miraslău; Th. A. Bogdan învățător, Bistrița; Ioan Vlas s. not. cerc. Albac; I. Co-

¹⁾ Din eróre s'a tipărit „Lucreția Mathe.“

roiu Ponoreanul preot gr.-cat., Ponorel; Andreiu Bugnariu, asc. la cursul de posta și telegraf., Budapesta; Ioan Pampu inv. Hosman.

Premiu: un tablou, l'a câștigat Dl. Ioan Vlas sub. not. cerc. Albac, tabloul e de mărimea 400/520 mm. și reprezintă o „sără romantică“ de lângă Enz.

POSTA * * *

* * * REDACȚIUNEI.

—000—

D-lui Gavril Bugnariu, Bochia, cele întrebate le vom publica cât de curând. — Salutare.

CEL MAI MARE DEPOSIT de tot felul de **păpuți** pentru
bărbați, dame și copii cu cele mai ieftine prețuri, la

CAROL J. GOTTSTEIN păpuțar

BISTRIȚA, piața mare (lângă magistrat.)

Singura vinzare de galoci și păpuți rusești de Petersburg pentru zăpadă tot
felul de păpuți pentru casă, Lawn-Tennis, pentru biciclisti și pentru promenadă.

NOU A SOSIT! — cea mai elegantă și modernă calitate de păpuți de
tómă și érnă. In ce privește calitatea bună se garantează.

Comandele după măsură se efectuează elegant, solid și după **moda cea
mai nouă**. Specialist în toate mărimile de păpuți pentru cei bolnavi de picioare.

Comandele mai urgente se efectuează imediat.

Isvor ieftin

pentru însemarea și procurarea
următoarelor:

Cărți pentru școlă și privați,

Recuizite de scris și desemn,

Recuizite de cancelare ==

Hârtii de epistole, cuverte,

Casete, etc. etc. ===

Albumuri pentru fotografii,

Albumuri pentru ilustrate,

Albumuri pentru poezii, etc.

Cu cele mai ieftine prețuri!

M. Binder,

Bistrița, piața mare (Kornmarkt).

Tipografia A. Baci

Bistrița, str. Lemnelor 44.

Aducem la cunoștința on. public acésta nouă tipografie, provădută
cu cele mai bune mijloce tehnice, aranjată după stilul cel mai nou unde
putem esecuta ori-ce lucrări aparținătoare artei tipografice în cel mai
scurt timp, precum:

Tipărituri de bancă,

BILETE DE VISITĂ

Cărți și broșuri,

Foi periodice,

Bilete de logodnă,

Invitări la nuntă,

ANUNȚURI,

Registre,

BILANȚURI,

Compturi,

PREȚURI-CURENTE

Cuverte,

Anunțuri funebreale,

CIRCULARE.

Comandele se esecută prompt, cu acurătetéă, cu cele mai eftine
și mai moderate prețuri.

Tipografia A. Baci

Bistrița, str. Lemnelor 44.

„BIBLIOTECA SATENULUI“

a apărut Nr. 1. și
cuprinde o mulți-
me de balade alese
costă 20 fleri

Se pôte procura dela autorul T. A. Bogdan inv. și dela Administrația „Rev. Ilustr.“ în Bistrița.